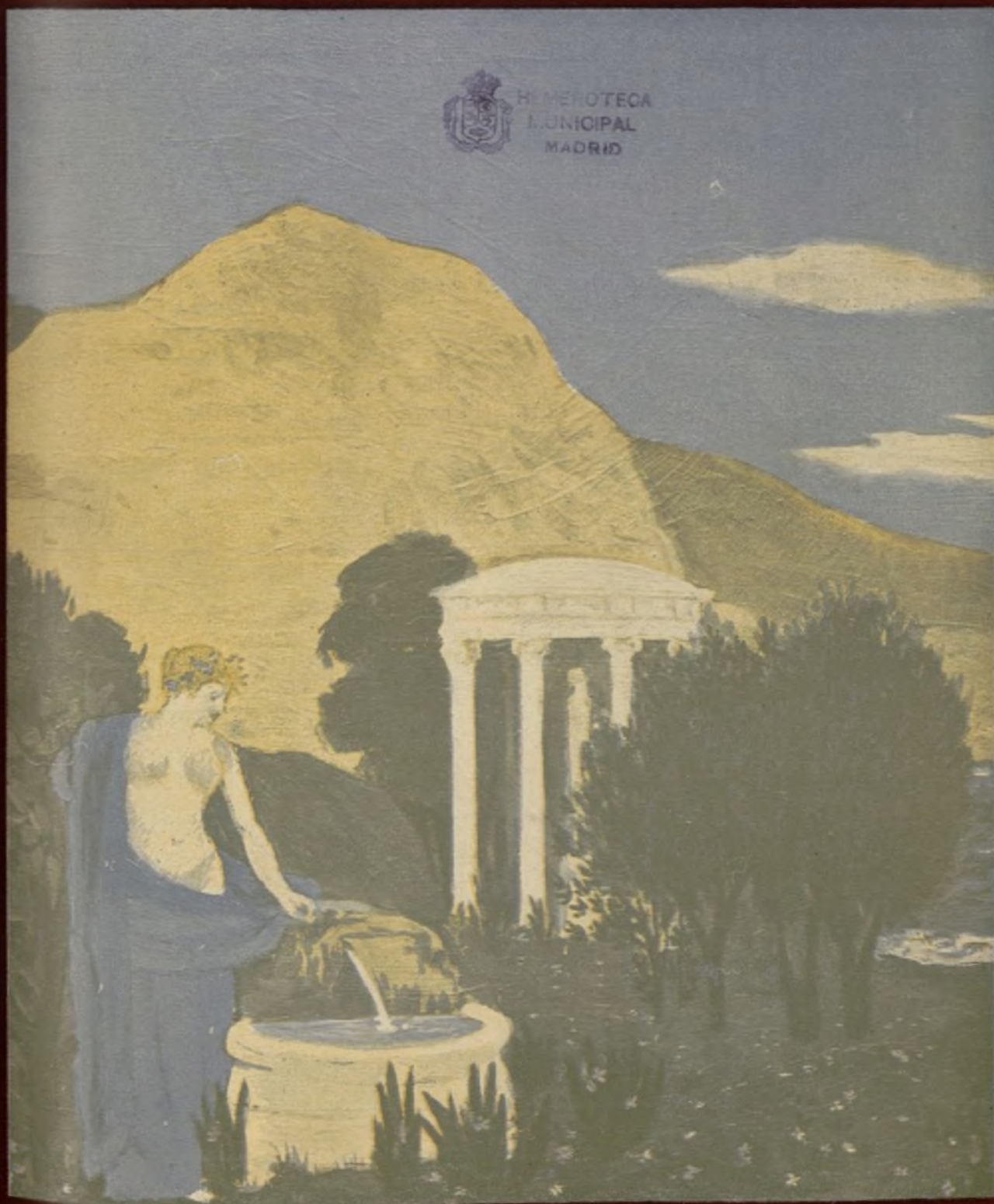

Pèl & Ploma

BIBLIOTECA
MUNICIPAL
MADRID

Barcelona-Juliol 1901-Un número i Pta.

Sumari

TEXT

J. LLUIS PELLICER, per Pèl & Ploma.
 IMPRESIONES, per J. Torres García.
 TRES COMPANYS NOUS, per Suasus.
 JOAQUIM TORRES GARCÍA, decorador, per M. U.
 EL NEN
 REPÓS EN EL AMOR
 DIGUEUME EL PERQUE...
 CONTENT I ENGANYAT
 ELS ESCLOPS
 LO MEU PENAR
 LA CANSÓ DEL BON HOME
 CÀNTIC PRIMAVERAL
 LETRAS AMERICANAS (conclusión), per Tomás Allende.
 LOS DOS ZAPATEROS
 SAKTIVARA Y YADBHAVICHYA
 ARXI-PRIMITIUS, per Pincell.
 EL GRAN GUIGNOL I PASTORAL, per Apeles Mestres.
 LLIBRES, per Suasus.
 PERIÓDICS DEL MES.
 NOVES & VELLES.

per J. Pijoan.

per Pedro Moles.

GRAVATS

COBERTA.— FONT DE JOVENTUT, per J. Torres G.
 J. LLUIS PELLICER, dibuix per R. Casas.
 J. TORRES GARCÍA, estudi d'ell mateix.
 LA FRAU, estudi per J. Torres García.
 J. TORRES GARCÍA, dibuix per R. Casas.
 VORA'L RIU, estudi per J. Torres García.
 LES VEUS DE LA NIT, estudi per J. Torres García.
 CREPUSCOL, estudi per J. Torres García.
 PROMONTORI, croquis per J. Torres García.
 LA NIT, estudi per J. Torres García.
 LA FONT DE JOVENTUT, estudi per J. Torres García.
 J. PIJOAN, dibuix per R. Casas.
 ABANS DEL BANY, per R. Casas.
 LA MANDRA, quadro per R. Casas.
 D. JOAN MAÑÉ Y FLAQUER, retrato per R. Casas.
 RETRATOS ARXI-PRIMITIUS.
 FI DE SIGLE XIX, per R. Casas.
 COMENÇAMENT DEL SIGLE XX, per R. Casas.
 REPRODUCCIÓ D'UN FOTOGRAVAT TRANSMÉS TELEGRÀFICAMENT.

Pèl & Ploma

PERIÓDIC MENSUAL AM DIBUIXOS

96, PASSEIG DE GRÀCIA, INTERIOR, BARCELONA

SUSCRIPCIÓ ANYAL:

Barcelona 10 pessetes.

Espanya 12 pessetes.

Unió postal . . . 12 francs.

Se publicará una vegada cada mes, un número que contindrà al menos 32 planes de text i gravats.

Repartirà gratuïtament aquest any a tots els suscriptors, sis fac-símils tirats en colors, per la casa J. Thomas, de Barcelona.

Además del nou cartell anunciador del any 1901-1902, se regalará a cada suscriptor UN DIBUIX

ORIGINAL d'en Ramón Casas, quin valor intrínsec supera al preu de suscripció.

Els suscriptors a Pèl & Ploma, tenen dret a una reducció de 50 % al preu de suscripció de la publicació *Affiches imaginaires*, executada per la casa J. Thomas.

PUNTS DE VENDA & SUSCRIPCIÓ:

L'AVENÇ, 20, Ronda Universitat.

VERDAGUER, Rambla del Centrp.

DURÁN Y BORI, Carrer de Fernando.

A. LÓPEZ (Llibreria Espanyola), Rambla del Centro.

PIAGET, Rambla del Centro.

CORNE, Rambla del Centro.

FAYANS CATALÁ, Carrer de les Corts, 289.

JOAN B.ª PARÉS, 3 i 5, Petritxol.

PARÍS.— Ed. Sagot, 39 bis, Rue Châteaudun.

Amb aquest número, se reparteix als suscriptors (únicament) el primer fac-símil, que reproduïx un dibuix den Arcadi Más y Fondevila.

J. Lluís Pellicer

FRISSANT els seixanta anys, ha pujat á les regions del esprit, un dels cors més joves de la nostra terra. La seva obra abundosa no dona prou la justa mida d'aquell cap tant clar amic de tots els *endemans* i respetuós admirador de totes les manifestacions del art.

Si'ls dibuixos de'n Joseph Lluís Pellicer trobaran difícilment un continuador, més costós será omplir el seu lloc com á incansable propagador de la difusió de les Belles Arts plásticas. No es ara á cop calent, que podem am calma parlar del que fou el nostre amic i mestre estimat. Mes desd'ara, es pot ben dir qu'á n'ell se deuen la majoria de manifestacions qu'han desensopit la vida artística catalana. Les seves campanyes com dibuixant, serviren d'exemple á molts dels joves que ja han conquerit un nom i fins á molts dels que'l busquen encara. Els seus treballs, organisaren la primera Exposició de Belles Arts, que fou un pas tant trascendental pera l'art de la terra. Sense ell, cap dels artistes estrangers que prengueren part en aquella educativa exposició, haurie enviat obres á la nostra ciutat.

Dels seus dibuixos encara's parla del que feu quant l'inauguració del túnel del Saint Gothard. Mitx despullat, després d'hores i hores d'espera en aquelles humides tenebres, feu el gran dibuix que figura entre la col·lecció escullida de *l'illustració francesa* i en aquells moments en que'l veigerem lluitant am el seu llapis pera fixar plásticament els progressos materials dels homes, ens aparegué l'observador artiste de la guerra carliste i de la Turco-Russa, que seguí sempre á la vanguardia de l'exércit eslau. La seva última obra meritoria, fou l'intervenció en la fundació de *l'Institut de les arts del llibre*, que tant camp té per correr.

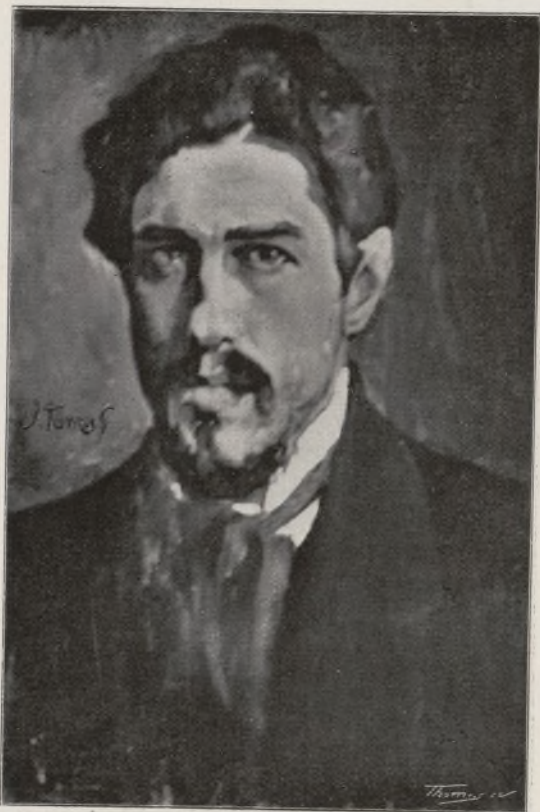
Además d'un incansable artiste i d'un amic fervorós de la nostra terra, ha desaparegut amb ell un dels homes més bondadosos dels nostres rancuniosos temps. La seva ausencia, será sempre sentida per nosaltres.

PÈL & PLOMA

«J. LL. PELLICER»

DIBUIX DE R. CASAS

«J. TORRES GARCÍA» ESTUDI Á L'OLI D'ELL MATEIX

Impresiones

CON abundancia que admira, la Naturaleza no cesa en el trabajo de reproducir sus eternas formas. Entre la vida y la muerte, estas aparecen siempre con la misma juventud. No envejecen ni mueren como las cosas, sino que siempre con igual vida y persistencia aparecen en estas, sin confundirse ni borrarse nunca. De ellas, es lo único que deseo: esto que no tiene dueño, ni puede ser arrebatado al que lo posea.

La armonía que vemos en las diferentes cualidades de una cosa, no viene sinó de que en el fondo, son la expresión de una sola *idea*. Este ruido de agua no es más que la espuma que brota al caer. La poesía podría tomar para

representarla, lo primero, y lo segundo la pintura. Y cada arte si representa bien este lado que le corresponde, dará idea de todos los otros que no debe representar. Y así cada uno de ellos hará aparecer en las cosas la *idea*, sin la cual, como Hegel dice, no son más que apariencias, es decir, nada.

Sólo cuando el artista puede decir: ahora yo y el mundo, y olvida en cierto modo cuanto aprendió en las obras de los hombres, y procura solamente fijar de un modo ú otro lo que á él le ha causado impresión fuerte y le ha hecho nacer el deseo de reproducirlo, sencillo y natural como se le ha presentado; sólo entonces puede hacer algo capaz de interesar á los demás. Este estará libre del amaneramiento, de la pobreza de materiales, de lo extravagante, de la imitación de los otros, de las dudas, de lo falso, de lo artificial, de lo oscuro, y de muchas cosas así. Este no hará pintura, ni poesía, ni música, ni otra cosa, sino arte. Tampoco tendrá deseos de ser nada más que lo que es, porque no quiere ser nada ni se lo propone. Para él, un árbol, un cielo ó un animal, son verdad; para el otro son pintura, frases, ú otra cosa así. Tampoco sigue con la corriente, ni hace «arte joven» ni «antiguo», porque mira lo que es de siempre, ni teme hacer con toda franqueza lo que ve, aunque salga muy distinto de lo que se acostumbra y aunque sea más humilde; y esto porque comprende que sólo siendo completamente sincero y mostrándose tal como es,

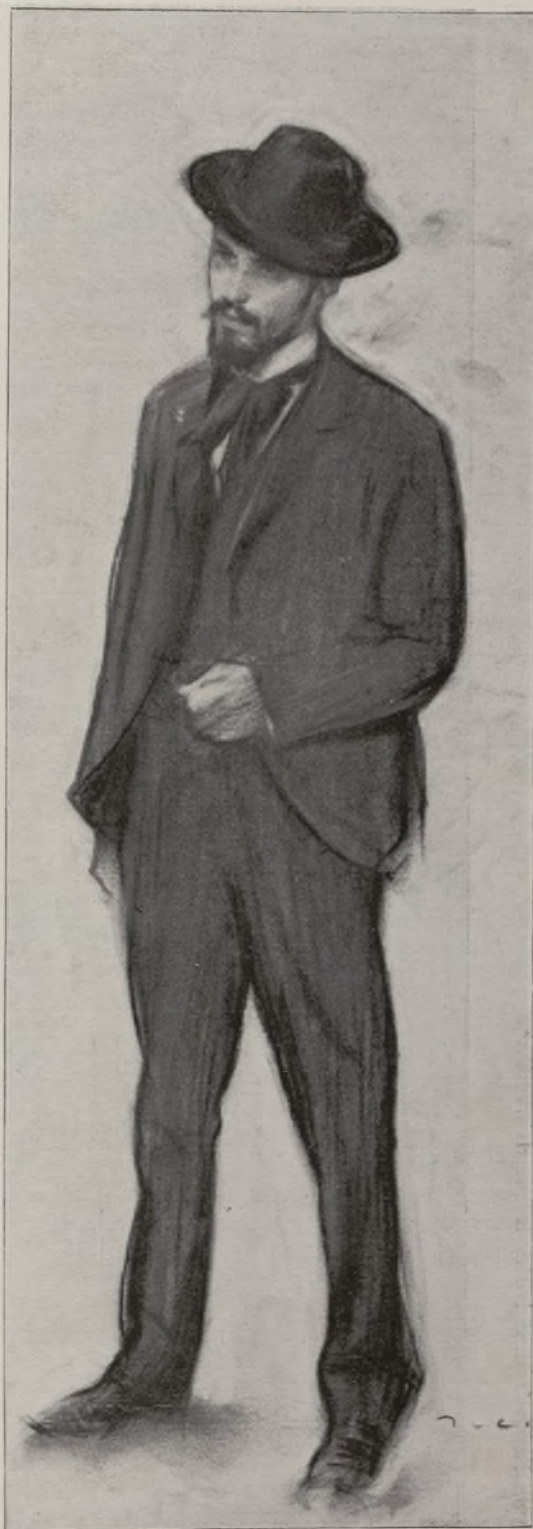
«LA FRAU» ESTUDI PER J. TORRES GARCÍA

Pél & Ploma

podrá estar bien con él y gozar de su arte; y lo que haga, aunque sea pequeño, será bueno, pues en el fondo se encontrará algo que no es apariencia como sucede en las cosas del otro. Así, pues, rechazará todo sentimiento que no sea producido directamente por la naturaleza, pues este es el único camino; todos los otros no conducen más que á lo artificial, aunque sean seguidos con toda la buena fé.

Todo el que vaya descubriendo la verdad, tendrá que ir quedando en el mundo como espectador. Entre él y los otros, no podrá ya haber otra clase de relaciones. Y aun así tendrá que sufrir, á cada momento y cada vez más, oyendo lo elogios que merece todo lo que es de mal gusto, sintiendo lo disparatado de las opiniones, viendo la manera egoísta de considerarlo todo y lo grosero y pequeño de los sentimientos. Mientras tenga paciencia, mirará, pues, todo esto, hecho con la mayor seriedad, como un espectáculo indigno y estúpido, sin mezclarse para nada con él. Verá, pues, que no debe tomar nada en serio ni discutirlo, ni esperará los otros para que le ayuden en sus trabajos ó le consuelen en sus dolores, «ni amaré ni odiaré á nadie, ni creará ni diré nada». Pues así que lo de fuera exista para él, será, en cierto modo, uno de tantos locos del espectáculo. Ha de quedar, pues, encerrado en sí mismo como el único hombre del mundo, no esperando nada de fuera, ni queriendo imponer nada de lo suyo á los demás. Esto parecerá muy triste, pero es lo mejor. Y entonces, apartado de tanta fealdad, de tanto egoísmo y de tanta mentira, y ya absolutamente libre, se consolará de este aislamiento, consagrandose su vida á trabajos inocentes y desinteresados. Pero se alejará aun más de este mundo, y hasta se olvidará de él, á medida que vaya formándose dentro de sí, otro; á medida que vaya sintiendo la armonía, y su vista se aclare, y se vaya serenando, y se le vaya descubriendo poco á poco entre las apariencias, lo eterno de toda cosa y de todo acto y lo vea aparecer en sus obras.

J. TORRES GARCÍA

«J. TORRES GARCÍA»

DIBUJÓ, PER R. CASAS

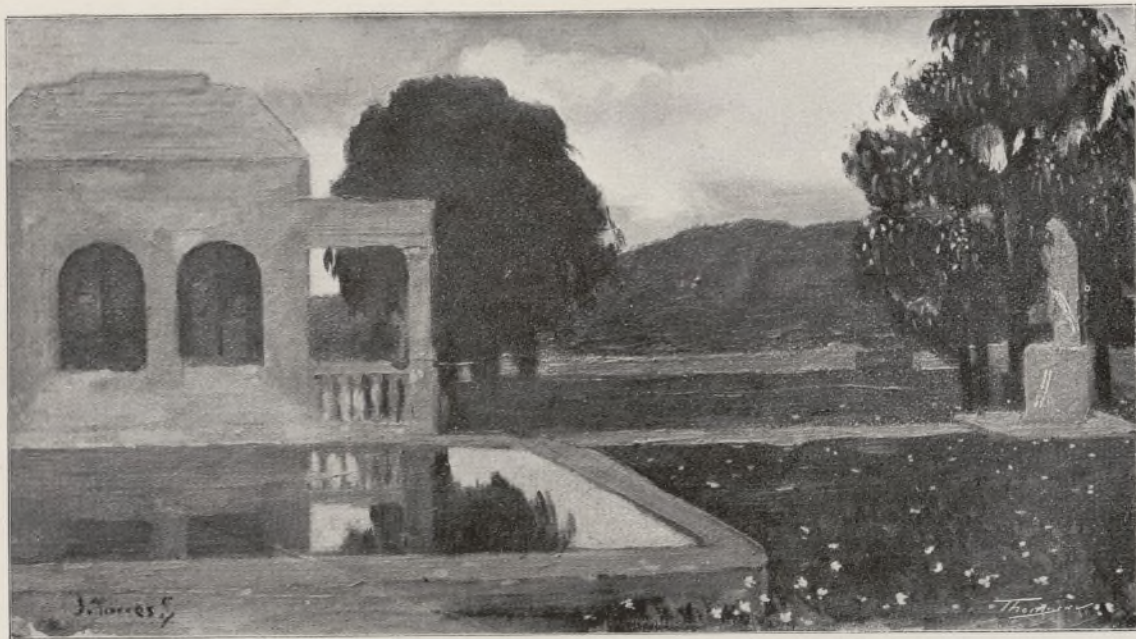
«VORA'L RIU», ESTUDI PER J. TORRES GARCÍA

Ayuntamiento de Madrid

«LES VEUS DE LA NIT», ESTUDI
PER J. TORRES GARCÍA

Ayuntamiento de Madrid

«CREPUSCOL»

ESTUDI, PER J. TORRES GARCÍA

Tres companys nous

PÈL & PLOMA està joiós de poder complir desde'l seu segon número aquell paragraf de la nostra alocució «als amics, als coneguts i al public» que diu: «els fundadors, que mai s'han proposat cap fi personal, no demanen mes que cedir el lloc als que vulguin que l'art tingui una publicació, aon cada artista sigui á casa seva, mentres no vulgui *expropiar* la dels altres». Aquet segon número es més que una promesa i una manifestació: els joves poden estar segurs de que Pèl & Ploma no obeeix á petits egoismes quan se tracta d'artistas veraders i els vells gloriosos comprendrán que la nostra admiració per ells es fonda i es segura; i que no'ns creiem obligats á sortir á la seva defensa barrant el camí als que venen cantant per ell. Ben al revés: aquesta veneració mateixa ens dona la seguretat de que tots hi viurán bé al caliu del temple antic i de que á la Belleça, com diu en Pijoan en una esquisida canço «tots els camins hi portan».

Las «notas literarias» d'en Torres García

em donan la rahó dels seus cuadros. No sé lo que pensarà l'amic Utrillo de las obras que reproduím del jove pintor. A mi'm sembla—sobre tot—un gran decoratiu i crec que la pintura decorativa es com si diguessim el *vers* de la pintura.

No precisament la *poesia*: el vers i, gaire bé sempre, am rima.

Per arribar als seus cuadros en Torres García té que realitzar, al fons de la seva ànima, una fonda evolució de la *visió del natural*. D'aquesta á n'els seus cuadros hi ha la mateixa distancia que d'un fet concret, d'una cosa material á un pensament rimat.

Fruits d'aquets moments de *depuració* son els seus petits treballs, més filosòfics que literaris que'ns complau publicar com á complement i aclaració de la seva personalitat artística. I son ensemps que tot aixó, la justificació de la seva pintura, com habem dit al començament.

En Torres García, pintant com pinta, podria semblar á molts un erudit de la Pintura. «Se sembla á aquet ó aquet altre», podrían dir

«PROMONTORI»

CROQUIS, PER J. TORRES GARCÍA

alguns i amb aixó quedarien tan satisfets com si haguessin expressat un verdader judici.

Las sevas «notas literarias» son penyora de que ha arribat á la transcendencia serena dels seus cuadros, no copiant procediments dels demés, sino marxant per camins qu'ell propi s'ha fet.

Les cançons i versos d'en Pijoan, podrien agruparse sota aquesta llegenda comú: «La poesia dels humils». Tenen molt d'algunes pàgines sencilles de la Bíblia i vagament recordan «Els simples» del portugués Guerra Junqueiro.

Hi trobo sobre tot una gran sinceritat i una gran cordialitat. Condicions abdues que començaben á esser necessaries dins del camp de la poesia catalana. Corsecats i minats, cada dia més, de la vida de ciutat, petita i sobretot *insincera*, aquets versos am flaire de montanya, ens semblan tan sans i benefics, com riallades de nins, i no sabríam acabar de relle- girlos.

Voldríem que se'ns fiqués ben bé adintre de l'ànima aquell mirar atónit del nín, en la cançó que porta aquet nom, i voldríem en- semps marxar pe'ls nostres camins tan ampla

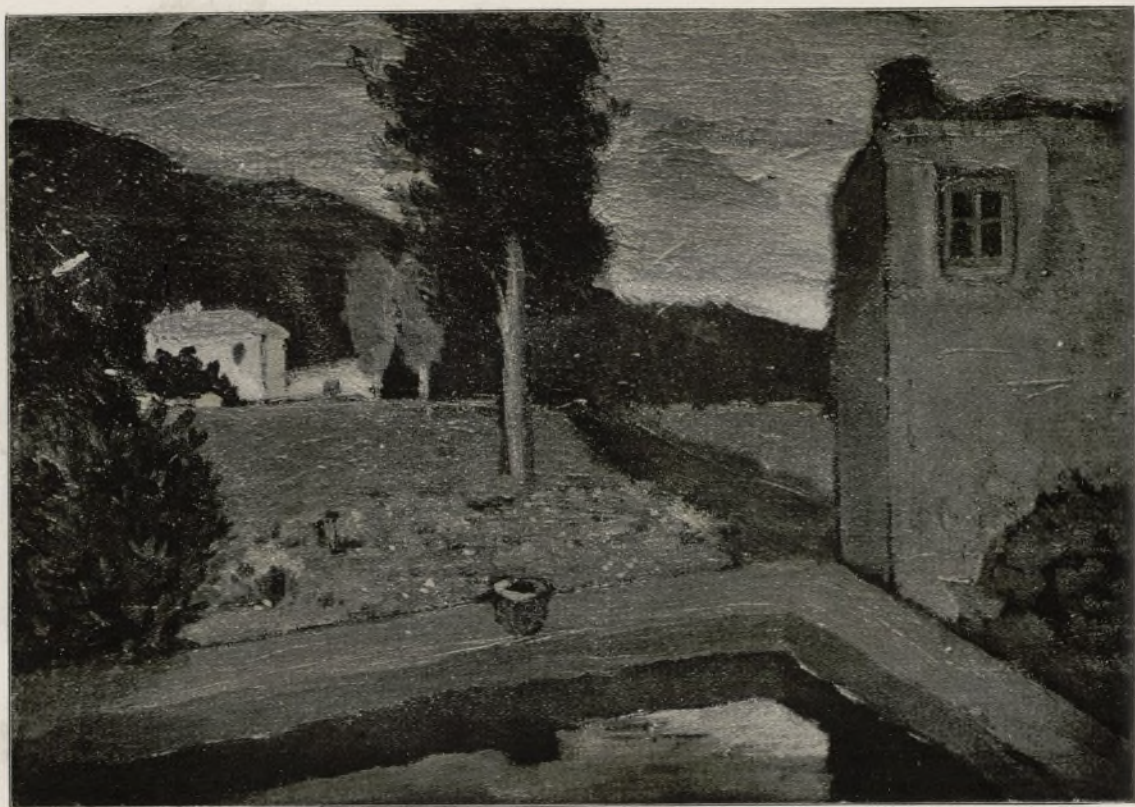
i alegrament, com aquell peu dels homes de montanya, que no's fa presoner dintre del jas de palla dels esclops, sino que hi vé balder i balla «com vora al foc fá la quitxalla».

El «càntic de primavera» es un troç de poe- sia que basta per ell sol, pera fer gran á un poeta. Recordém encara la fonda i delitosa ex- presió d'alegría íntima, am la que en Mara- gall ens deie *¡quin poeta!* després de llegir, per la primera volta, aqueixa composició. Nosal- tres la creiem tan hermosa com las més her- moses qu'hem llegides, velles i noves; el poeta que escriu aquets versos no pot dir mentidas i un s'hi deixa anar llegintlo i l'esperit reposa en ell.

Hem dit al començament que no volíam fer crítica: Però, no hem volgut privarnos de ma- nifestar la joia intensa que sentím de poguer omplir el **Pèl & Ploma** am coses com aques- tas.

Tením la seguritat de que doném al mon un nou poeta i un poeta gran i bo: aquets mo- tius d'alegría i satisfacció no son pas dels que's repeteixen cada día.

Llegíu á n'en Pijoan am sencillesa, llegiulo sens preocupació, netejant la vostra pensa de tot lo que no sigui natural: els seus versos, nascuts á montanya, son com la gent de per

«LA NIT»

ESTUDI, PER J. TORRES GARCÍA

allà; que tenen recel d'agafar franquesa am segons quí.

Els treballs d'en Moles son d'una més especial psicologia. Si'ls d'en Pijoan fan olor de montanya, els d'en Moles tenen encara tota la severitat i rigidesa del quarto de treball. Aquells ens parlan del poeta i de la Belleça; aquestos del crític i de la *perfecció*. Son dos camins: tots dos grans, tots dos hermosos, tots dos ben començats.

Parlant d'en Moles creiem encertat el record de Leopardi. Del líric i filosòf italià conserva en Moles la creencia en el «mal del mon», en

il bruto

poter, que, ascosso, al comun danno impera;

aixó ha fet crític el seu esperit naturalment enamorat de la Belleça i aimador de les coses belles. Una irresistible tendència no d'escèptic, sino de ferm creient en el *mal de tot*, li fa

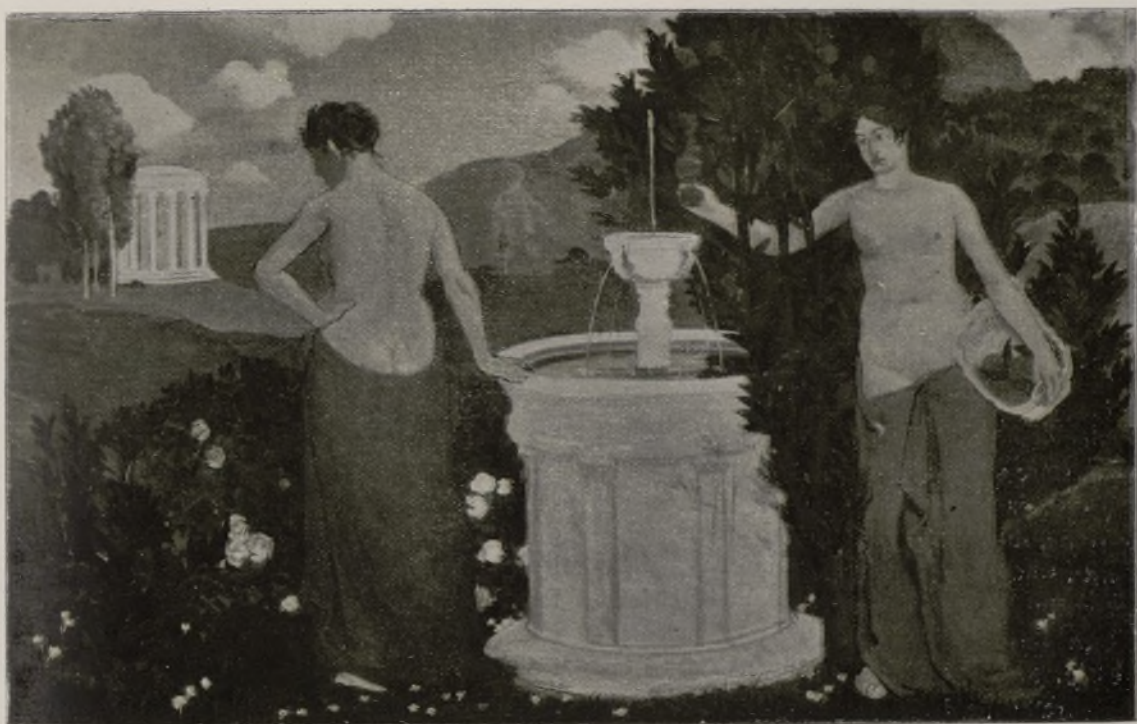
escorcollarho i esbrinarho tot; te l'afany de la perfecció á força de trobar les coses imperfectes.

Ara per ara, tot i pensant en molts casos com ell, ens espanta la seva intransigència: creiem que amb el temps el seu natural amor á la Belleça triunfarà en el seu esperit del pessimisme i del descontent filosòfic: á les hores potser tindrem els seus amics tota una *filosofia de la Belleça* (la seva obra somniada) escrita per les seves mans.

Els dos «apólecs», que avui publiquem, creiem que revelan bastant lo que d'en Moles os acabem de dir: en ells hi veurán els nostres llegidors, l'esperit crític i el desitg de perfecció barreijantse delitosament. Una seriosa moralitat flueix mansament dels dos escrits.

Aquestos son els nostres col·laboradors del present número. Brancas novas, am flors novas i sava renovadora de l'Art universal.

SUASUS

«LA FONT DE JOVENTUT»

ESTUDI, PER J. TORRES GARCÍA

Joaquím Torres García, decorador

EN *Quim*, com l'hi diuen tot curt els seus íntims, es un americà d'una de les vores del Riu de la Plata; potser de més endins. Atret i fixat per el remolí d'art que's mou a Barcelona i del que'n sortirà'l centre que tots desitjém si les cristal·lisacions de les aigües manses no'n deturen el moviment, hi viu desde petit, en Torres García. Aquet artiste, que n'es desde'l moll dels ossos, s'ha donat a coneixer un xic involuntariament, per dibuixos de totes menes, publicats en periòdics de tots colors; mes en el fons més amagat, guardave jelosament les idees de les obres pera les que glatie en veritat. Com tots els tímits, publicave inconsideradament tot lo que l'hi demanaven, més del seu art estimat, de la seva passió íntima en la que pensave constanment, ningú'n sabia res fora del petit estol d'amics que de lluny ó de la vora pensaven com ell ó hi simpatisaven.

Aquet art, espressat am colors i dibuix, es un art complementari de l'escriurer i del llegir artístics. En ell, el tecnicisme del colorit i de les ratlles, no es pas el principal medi d'expressió, encara que no's pugui dir ni que desprecia l'ofici, ni que'l desconegui. Es un art suggeridor de literatures i encara més, provocat per sensacions llegides i mirantse'l natural detrás dels vidres colorits per els textos amorosament recordats.

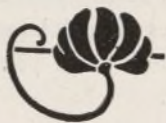
Mirant les obres que son les filles estimades d'en Torres García, succeheix lo de sempre: si l'indiferent s'ho mira entre dugues cotizacions de Llotja, durant un entr'acte de teatre, entre'l dinar i'l despatx, en el café ó en el saló d'algún circol mandrós, ó no'n dirá res, desconeixent la font d'aquelles aigües quietes pero vives, d'aquelles nits nebuloses pero serenes de tranquil·litat, d'aquells arbres escassos pero magistralment plantats i tallats,

ni d'aquelles joves dones de tots els temps, modernes perquè son fetes d'are i relativament eternes perquè fá molts cents sigles qu'es possible aquella sencilla indumentaria. Si l'indiferent no l'ha sentit la remor d'aquelles fonts d'art i de poesia, no'n dirá res, perquè per ell alló es una llengua desconeguda, es una veu sense paraules, uns mots sense xifres. Encare será pitjor si l'ha vista brollar en algún dels seus viatges de perpetual aburrit i rompent el digestiu silenci dels seus companys, dirá sentenciosament: *un Puvis de Chavannes de les afores!* i ensemps content i cançat d'un esforç tant llunyá de les seves escasses aficions, s'ensopirá de nou en el silló lluent per el cuiro del moble ó per la tacanyeria del establiment i somniará en la possibilitat de que's representin altra vegada, operes am ballarines.

I en veritat, la similitud de tendències entre'l gran pintor lionés i'l jove americá, es més gran que la que pot suposar l'aburrit qu'habém fet parlar; en Torres García, submergit en els austers retraiments en que viuen molts homens d'afinades sensacions, ha devorat, digerint-les, moltes de les literatures admirables qu'han deixat els grans escriptors de tots el temps; ha somniat fervorosament amb el Dante, ha viscut la suau vida dels florits camps llatins amb Horaci, s'ha entristit am els pessimistes i s'ha enlairat engrescat per les profecies dels generosos poetes de les esperances. En el fort de les seves lectures, anant seguint els estudis que solen fer els pintors, trobá en el autor del *Marseille, porte de l'Orient*, de la decoració parcial del Panteó, de la Sorbona i de tantes altres lletanies entonades per un gran pintor en lloor de la Bellesa, el mestre espiritual que l'hi mancava. I'l seguí, l'estudiá, l'imitá i'l copiá segurament, abtreientse de les diferències que hi há entre les belleses glorificades per en Puvis de Chavannes i les de la naturalesa catalana en mitx de la qu'ha viscut el deixeble casi tota la vida, essent penetrat per ella. Ja haurie fet prou si no hagués fet res més; mes de sopte, les tristes fontetes menestrales dels suburbis de Barcelona, cantan un cant més gran, s'afinen, poetisen el seu mormolar d'aigües tristes i am les remors dels arbres sembrats de lluny

en lluny, prenen en la visió d'en Torres García, alguna de les aristocracies del pintor francès. Lluitant am l'elevació del seu sentir i l'humilitat de la naturalesa ambient, busca l'hora propicia, els cels dolçament il·luminats, els llores més gòticament piramidals, els tarongers més esfèrics, les aigües més anellades, els blancs casi apagadament daurats i posseït ja del esprit decorador absorvit en textos escul·lits i en obres mestres contemplades, bosqueija els chors cantats per la mateixa essència de poesia que sempre conté la naturalesa, per modesta i pobreta que sigui. Per xó posém en primer lloc en la nostra estimació, els estudis decoratius d'en Torres García, que redimeixen les despreciades hermosures entre les qu'ell s'ha criat i nosaltres habém nascut. Per xó, triem d'entre totes les seves obres, aquell safreix casolá com els de Pedralbes, del Putxet, ó de Vallcarca, aon sembla que l'aigua qu'hi raija, hi barreiji calcom de l'hermosura eterna que lográ obtenir aquell gran decorador francès, triat com á guía. Per xó mateix ens agrada aquell sí de golf catalá, de corva poc enfonzada que tant plau desde les montanyes casi ciutadanes, quant s'ovira sota les celisties dels crepuscals. Per xó finalment, trobém personalitat á n'en Torres García, perquè sense els elements familiars al gran Puvis, sense'ls prats ombrejats per les pomeres, sense'ls molçosos pins, les fonts frescals i'ls rius cristallins; els cels suaus del Nort, ni les verdes mars glassades, sense que perá'ls demés existís en el nostre terror res d'aquelles hermoses filles dels cants antics, n'ha sapigut dependrer una canço nova, plena del gust que's l'essència de tot lo nostre, de lo qu'estém acostumat á veurer i que'ns obra esperances d'una decoració pictórica pera la que no més faltarán muralles que's deixin vestir d'imatges plástiques, què somriguin sota les voltes quintesençant les belleses escampades per planes i montanyes, desde les terres altes al mar.

M. U.

Eglogues

EL NEN

Nen, nen, abret petit!
nostres camins se troban!
Pel caminet florit,
tu baixas de la casa,
voltada de pallers,
ahont las gallinas covan.
Oh! qui pogués mirar
el mon com va passant,
per prop del teu camí,
sense voler saber,
d'on ve, ni cap aon va,
com ara fas ab mí.
Ja soch un tros enllá,
tos negres ulls oberts
encara m'acompanyan!
ensenyam á guaitar,
aquestos camps tan verts
qu'en clara llum se banyan!
Adeu, que ja no't veig,
sols sento l'espiguuet,
qu'arriba fins aquí,
dels crits que fas jugant,
ab lo pelut mastí.
Adeu, petit abret!
creix, creix, del mon gosant,
sense cap fruit qu'et pesi!

REPÓS EN EL AMOR

Oh, coneixensa vana! Oh, temps perdut!
buscant el fosc enigma de la vida,
treball amarg sens cap profit qu'el pagui.
Es l'obra seria que du al bon repós;
quant rendit de cercar causas incertas,
em miro ple d'amor els blats com creixen,
ó rebo la carícia de las Horas,
qu'ab diferents colors com van vestidas,
alegres giravoltan demunt meu:
La brillantor del cel se'm fica á dintre,
m'entra un beneit consol de feina feta,
de camí ben complert que santifica;
i ja tranquila l'ànima afamada,
es troba se'l bocí d'un tot perfecte.
—Oh, amor, amor, tú sol no ets vanagloria!
hi ha llevor d'eternal en l'abrassada,
tú sol ets digne d'ocupar la vida!

DIGUEUME EL PERQUE...

Ha plogut i ha nevat,
del cel qu'era emboirat,
pro el vent ja du bonansa,
la desglassa avansa:
I tot aixó per qué?

L'aigua qu'el gel degota,
la terra la beu tota.
Aviat veurás las pradas,
de flors i d'herba infladas:
I tot aixó per qué?

Per engrexar els remats,
qu'el hivern te afamats,
i, belan de contents,
al rebre tals presents:
Pro tot aixó per qué?

Ells te darán la llet,
i lo petit qu'han fet,
afanyós tú en viurás,
si pensas no riurás:
Pro tot aixó per qué?
digueumo que no ho sé!

CONTENT I ENGANYAT

Sabis germans del bosc! També á vosaltres,
el cel us porta engany!
Oh, tropa impaciente d'aimadors!
Arbres i aucells! Brancatjes que floríau,
omplint de pics rosats,
vostras trenyinas blancas;
cantaires fora d'hora, qu'animantvos,
per las tebiors del vent tant prematuras,
mudabau el plumatje!
El cor us ha enganyat!
Torna la pluja á estarrufarvos freda,
i la glassa us detura,
la sava qu'abundosa ja movíau.

Oh, pitjó á mí qu'em basta,
un trist mirar d'amor,
ó el riure ben gentil d'una doncella,
un cap de núvol blanch
ó un raitj de sol que passi apropet meu!

«J. PIJOAN», DIBUIX PER R. CASAS

per alegre cantá i traure florida,
plé d'amorós delit, no recordantme
que la tristor pasada ha de tornar,
avans de poca cosa!

O engany, engany qu'estás
per sobre la certesa!
comprenc que mai m'en haig de corretgir,
ni em dol el ser sencill com sou vosaltres,
brots primerencs batuts per la gelada!
Que aixís no recelós, obrint mon cor
al més petit senyal qu'el cel m'envía,
m'hi trobo més aprop,
i vingui ó no algùn goig sobre la terra,
me crec qu'en soc més digne!

ELS ESCLOPS

Patrip, patrap,
sobre la roca,
pat-xip, pat-xap,
al mitj del fanc!
En l'herba humida,
en la mullena,
es va enfonzant
ma petja plena.
Digui el qu'el vegi,
senyal marcat,
mireu el rastre
d'un home honrat.
Calents esclops,
ab jas de palla,
sobrer balder,
al peu hi balla,
com vora'l foc,
fa la quitxalla!
Germans bessons,
me féu humil,
sencill calsat
me fas tranquil,
portas consol
aserenantme,
porteu virtut,
boi aplanantme.
Cantéu, cantéu,
rústics esclops,
esquellejeu
mas passas francas,
que m'acompanyi
vostre ressó
de fusta seca
sens tentació.

LO MEU PENAR

Tinc l'heretat partida,
d'aquí vé'l meu penar,
l'una es á dalt dels nuvols,
hi fa de bon estar.
La llum hi ve directe
de dalt del cel brillant,
i resplandents las boiras
responen al meu cant.
D'allí se veu la terra,
rossa de cap á cap,
la sombra del meu núvol
hi corre fent un clap
que salta las carenas,
travesa el pla sembrat,
i la petita taca
es l'altra d'heretat.
Aquells que me la cuidan,
pateixen set y fam,
i de treball i pena
m'envían un gran clam.
No 'n puc girar la vista,
ni els puc pujar aquí dalt,
i del dolor qu'en sento
m'en ve tot el meu mal!

LA CANSÓ DEL BON HOME

Soc un bon home
no faig el bé,
perque jo may,
no l'hé vist fer.
—Ni el mal tampoc:
perque no'n sé!
Ma feina es llarga,
no puc cantar,
á totas horas,
replego el grà.
—Prementlo als altres:
bé haig de menjar.
Crec al mon fet,
per fer patir,
no'm fío gaire,
del meu vehí.
—Perxó quant prego:
prego per mí!
No soc pas lliure,
no soc ningú,
que s'em endona
qu'em mani algú.
—Sempre hi há un altre:

que jeu més dur!
 Multiplicantme,
 aixís visc jo,
 no me'n renyéu,
 soc l'home bo.
 —Si el preu no es gaire:
 féume millor!

CÁNTIC PRIMAVERAL

*Tota la terra engega una alabansa
 I es d'ella qu'hai après mon alabar.*

Soc el pastor fidel—d'aquesta gran remada,
 Arbres, aucells i monts—m'han dat per pasturar,
 S'enfilan cap al prats—dolços de l'alabansa,
 I em plau seguint am ells—deixarmi jo enmenar.

Aném, petits, aném,—veníu brotadas tendras,
 Floretas del camí,—comenséu á passar,
 Boscos qu'ab nous vestits,—feu joves las carenas,
 Beneita le verdor—que us ha volgut ramar.

Felissos que fruiu,—més que ningú en la terra,
 Esclaus d'única llei—qu'es la que us fa cantar,
 Us veig venir en vols,—á tan alegre festa,
 Els pródics en carícias,—no es volen fer esperar!

Vosaltres els nascuts—de poc en la remada,
 Badell que de genolls—t'acotas per mamar,
 Xais que seguiu saltant,—els passos de la mare,
 Doneu un crit d'amor—á Amor que us va engendrar.

Casetas de la vall—qu'ab la finestra oberta,
 El sol s'us fica á dins,—volentse fe estimar,
 Alseuvos á la llum,—en cántics de tendresa,
 Com els florits fruiters,—qu'us voltan el quintar!

Miréula ja vensuda,—la neu de la montanya,
 Aquell cim qu'era blanch,—comensa ja á erbejar,
 Aném pujant amunt—per eixas frescas pradas
 Oh! no s'acaba mai—el lloc del alabar!

I cuant vinga la nit—blavosa de la serra,
 Qu'el cor ab un sospir—no gosa pas torbar,
 Sota els estels quietes—que cantin las miradas
 Un himne al Tot inmens—qu'ens obre l'esperar!

J. PIJOAN

Letras americanas

(Conclusión)

SI el alma americana existe, ella está en los versos de Obligado y Hernández, en la *Cautiva* de Echevarría, en la *María* de Isaacs y en el *Facundo*, de Sarmiento, después... nada más es posible. Nuestra raza es bastarda, nuestra lengua prestada. América tiene su obra y su gloria en el Porvenir; en el Arte de mañana, en el alma de mañana y en la sociabilidad de mañana.

¿Y el presente? Amargo, doloroso como un calvario. Europa nos vomita su gente, la peor, ignorantes, egoistas y ambiciosos; van á nuestro país con la fiebre del oro, esa

fiebre que crea voluntades endureciendo sentimientos y en la gestación monstruosa de su labor material y sus apetitos brutales, germinó y vive la inmensa, la pesante Cartago Argentina. ¿Arte? Sí, lo quieren, el buen hombre está satisfecho y quiere distraerse; ¡que hable el bufón! y arroja la moneda; para el engrudo literario, para la cloaca teatral, para la cacharrería musical, para los fotógrafos pintamonas.

Y al igual de estas flores delicadas en color y fragancia, que brotan al borde de los pantanos, surgen del fondo de aquel miasma posi-

tivista y grosero, seres finamente sensitivos, almas de artista que emprenden su ruta hacia la Meca Ideal, anatematizados por el Buen Sentido, señalados como locos por la turba imbécil, motejados de haraganes é inútiles; silenciosos é incomprendidos, pálidos y serenos, inmutables para el insulto y la carcajada. Con el rayo soberbio en los ojos y el fulgor azulado en las frentes marchan, siguen y llegan á obtener el derecho de su culto ante la multitud misma, que poseída de un vago respeto, se para á contemplar aquel ser incombible y raro que animado por una extraña fe, marcha en busca de algo que ella se vanagloria de despreciar. El ambiente nos oprime y las ideas nos matan.

Conservamos de la primitiva raza americana, la fantasía desbordante y el idealismo pleno de almas vírgenes y la ciencia moderna, puso en nuestros cerebros la realidad mortificante y la Duda; la lucha es recia, de ahí nacen el dolor y la desesperación que ha sembrado de suicidas el Camino Sagrado.

Jóvenes, pero constantes habían producido lo suficiente para abandonar sus larvas de gusanos y ser mariposas hechas á libar en el jardín del arte, pero la maga traidora desplegó ante sus ojos afebrados y sus almas cansadas, el atractivo de un reposo absoluto, el descanso eterno; miraron hacia atrás y un sordo fragor de lucha oscura y formidable, aturdió sus oídos; el recuerdo del amargo poema de sus vidas penosas y solitarias, dibujó una amarga sonrisa en sus rostros de piedra; á su frente una selva poblada de sombras y rumores, sin más encanto que su poder de Esfinge y á su lado, la Muerte, ofreciéndoles su calma serena de lo inanimado; un veneno, la tisis ó el alcohol, cualquiera de esas tres armas que el azar puso á su lado bastaron para entregar sus cuerpos al polvo y sus nombres al recuerdo melancólico de lo que fué.

Nietzsche, ese infuso filósofo que hilando en su rueda el complicado vellón de las ideas modernas, concluyó por sentir dentro de su cerebro el desquiciamiento ideológico de la humanidad entera, elevó su trueno verbal diciendo: «Los débiles tienen que desaparecer, la Vida es de los fuertes». Así lo creo; fueron

débiles, poetas y mártires, se llamaban Manuel Acuña, Matías Behety, Augusto de Armas, Sauhemont, Cruz Sauza y Asunción Silva.

En el laboratorio moral que va del corazón al cerebro, ha tiempo se libró un combate terco y decisivo; rechazado por el ambiente y falto de oxígeno espiritual, el primero se ha recluido en sí mismo absorbiendo toda la fuerza expansiva y luchadora del segundo; ésta fué la causa que originó el despliegue del alma individual y la cerebral tristeza; hemos hecho un culto y una fuerza de la premisa famosa; Vida, es la Naturaleza vista al través de un temperamento; encontrando la vida actual grosera y egoísta hemos huído de la arena, pero todas las blasfemias, súplicas y dolores de los demás, hallan un eco en nosotros y dejan la hiel de una lágrima en el fondo de nuestro ser; traducimos la impresión después de una filtración laboriosa á través de nuestro sensorio.

Es el distintivo de nuestras letras, toda una manifestación de poesía íntima.

Para molde de nuestros pensamientos y sensaciones, en vez de la sonora fantasía verbal gustamos del conjunto armónico del encordado, somos unos virtuosos, encontrando áspero el lenguaje lo hemos musicalizado á tal punto que, vibración por vibración se ha obtenido de él, desde la flebil melodía de los violines, hasta la guerrera majestad del cobre.

En resúmen; el distintivo de nuestra literatura es: una femenina melancolía y una fantasía verdaderamente oriental y pletórica volcados en un molde perfecto, en un lenguaje trabajado y maleable necesario para expresar el delicado colorismo y la aristocracia sensitiva de nuestras naturalezas y por última y principal cualidad una tendencia á dar la nota personal, á poner cada autor el sello de su manera en sus producciones, que es el triunfo para el Porvenir.

No se ha prestado la importancia ni la atención debidas á esa tendencia á universalizar el Arte; no se ha reflexionado en la trascendencia que encierra este aguzamiento en la producción intelectual.

Hoy cuando todavía la fusión de razas es una esperanza harto problemática, los artistas,

«ABANS DEL BANY»
PER R. CASAS

llevados por una curiosidad instintiva y una pasión única, nos buscamos ansiosamente tratando de descubrirnos los unos á los otros. Ya no hay literaturas francesas, alemanas ó españolas, hay simplemente autores ó ideas que emergen del conjunto general. Ruskin, Ibsen, Verlaine ó D'Anunzio no han llevado á sus obras el poder ó la tendencia de una raza, sino el atractivo de su personalidad, con sus deseos y sus dolores, sus aspiraciones y sus dudas, y no obstante todos los que vivimos bajo la garrá cruel de las ideas de este siglo, encontra-

mos nuestra alma disgregada pero palpitante en los preciosos libros de esos divinos atormentados.

Despréndese de esta tendencia á humanizar el Arte, rompiendo la trabazón de bandera y colores, que triunfará mañana el artista que al producir su obra, ponga en ella la manifestación de una individualidad neta y poderosa; y en verdad os digo, á riesgo de provocar alguna sonrisa incrédula, colocados en este humano y necesario terreno, no estamos tan mal los nacidos del otro lado del charco.

TOMÁS ALLENDE

Los dos zapateros

ERAN dos zapateros. Hombre de paz el uno, recto y deseoso de justicia, labraba sus obras con constancia y en silencio, poniendo gran bondad en su trabajo. Huía la plaza por ser lugar de los que huelgan y fuente de murmuración, no iba á fiado, ni cobraba su trabajo á más de lo justo y ni pedía favores ni tenía agravios. En el pueblo todos le conocían porque nunca había mudado de morada, y nadie sabía de él acción criminosa ó palabra de envidia ó de odio para los demás. Este era el zapatero viejo y su vida pasaba inadvertida en el pueblo.

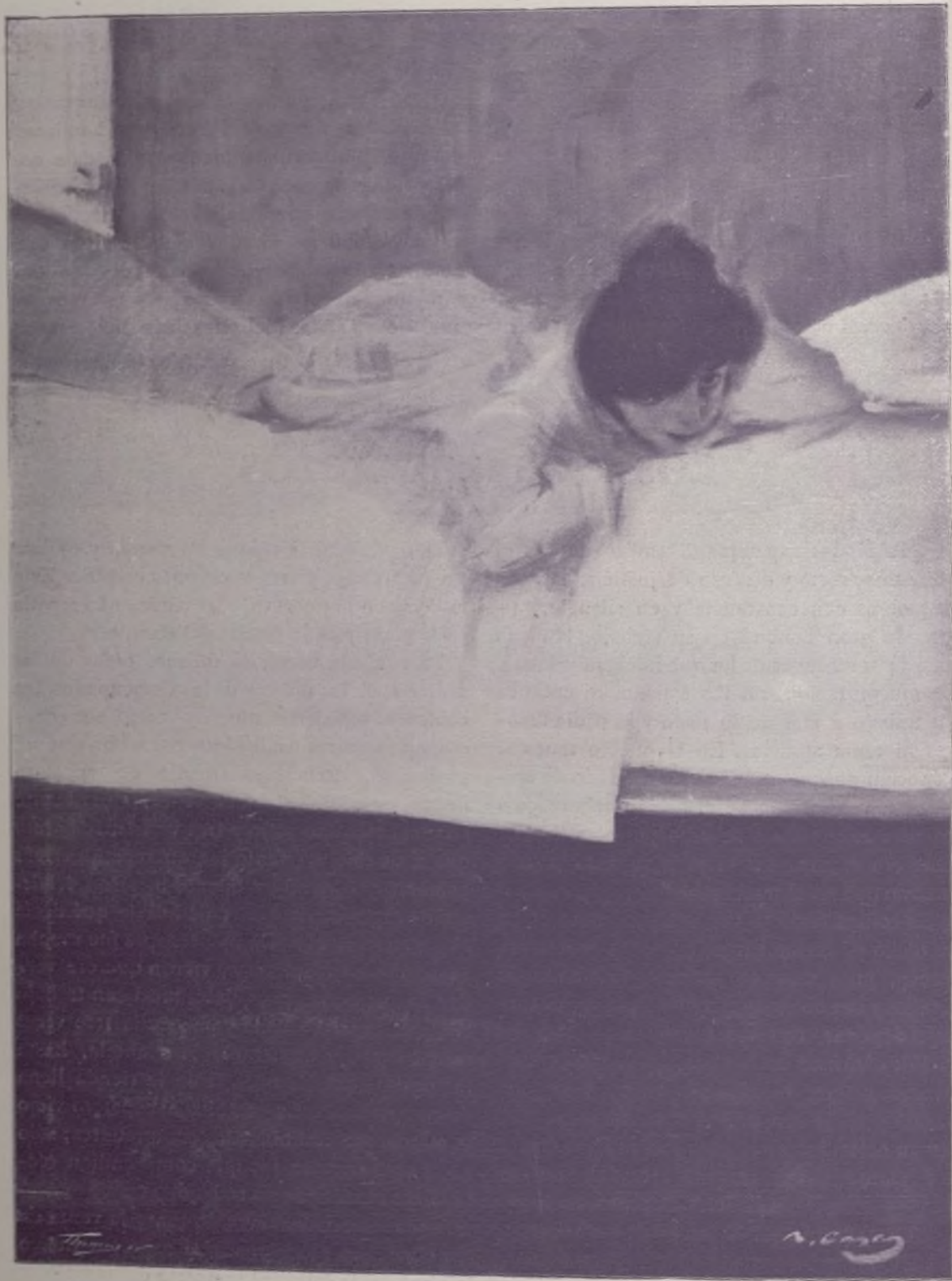
Su compañero era tan antiguo como él en su oficio y, sin embargo, en todas partes era nuevo, pues siempre andaba cambiando de tienda, y sus obras eran malas porque las trabajaba depriesa, mal y á última hora. Moraba casi de continuo en la plaza, hablando mal de su compañero, el zapatero viejo, y de sus obras, y no le era próspero su oficio, ya que por su ociosidad no le producía ningún fruto.

Y plantó tienda cercana á la del hombre justo, y no le iba bien pues la gente no compraba su mercancía. É imaginó, para llamar la atención de las gentes y atraerlas á su tienda, levantar escándalo de su compañero y decir de éste falsedades, diciendo: «No vayan á la tienda del lado, porque el trabajo que en ella venden es malo y, además, de precio tres veces

subido al legal. Venid á mi tienda y os daré mejor trabajo y tres veces más barato.» Esto lo decía en la puerta de la tienda, y lo repetía en la plaza y en la puerta del templo.

Fueron sus voces, al último, oídas de las mujeres, de los niños y de los desocupados, los cuales las repitieron muchas veces á sus esposos, á sus padres y á los buenos: «Por qué no probamos, decían, el trabajo del zapatero nuevo, pues, él se alaba de venderlo tan bueno como el zapatero viejo y tres veces más barato que el de éste.» Y tanto fueron repetidas estas palabras que aún á los buenos llenaron del deseo de experimentar la verdad de lo que decía el zapatero nuevo. De manera que fue mucha gente á la tienda de éste, vieron que era verdad lo que decía, pues daba tan buen trabajo como el zapatero viejo y lo vendía tres veces más barato, y aumentóle la clientela, hasta tal punto, que siempre tenía la tienda llena de compradores. En cambio, al zapatero viejo le marcharon casi todos los compradores; sólo no le abandonaron los que comprendían rectamente el valor de su trabajo.

Á pesar de haber crecido tanto la venta de sus obras, no abandonaba el zapatero nuevo la plaza, ni la calle, ni la puerta del templo, y así nunca estaba en el taller. Y la gente no acertaba en adivinar cómo podía vender tan barato tanto trabajo sin él ocuparse nunca en

«LA MANDRA», QUADRO PER R. CASAS

la confección del mismo. Y era que el zapatero murmurador compraba, ocultamente, al zapatero viejo todo lo que en la tienda aquél vendía.

Pero llegó el día en que se le acabó la mercancía comprada al buen zapatero, y no pudo adquirir más porque también le faltaba el dinero, ya que, para tener gente en su tienda, compraba á cuatro en la del viejo zapatero y él, en la suya, vendía á uno. Luego no pudo servir á sus clientes, quiso él trabajar, pero desistió porque era muy penoso y, además, no confeccionaba ni medianamente las que había de vender y proporcionarle crédito. Quejáronse las gentes y comenzaron á murmurar de él, y cuando se supo que el trabajo que vendía no era de él sino de su compañero, á quien

tanto había injuriado, y que le costaba á cuatro y lo daba á uno todos hicieron burla de él, lo dejaron por tonto y fueron de nuevo al zapatero viejo que, tranquilo y reposadamente, continuaba en su constante trabajo.

Y de la misma manera que los que anuncian ostentosamente sus obras y las dan casi de balde, porque no dan nada suyo, sino que las hurtan, con osadía, á aquellos á quienes les son propias, tienen que huir de un lugar á otro lugar, en cuanto se descubre su mala acción y son perseguidos, así, el zapatero nuevo tuvo que levantar la tienda y fué á instalarla á otro punto y allí también cayó en descrédito y, continuamente, se vió forzado á mudar de asiento y, por su maldad, su vida fué penosa y de trasiego.

Saktivara y Yadbhavichya

VIVÍAN en el antiguo y famoso reino de Kalinga, Viravara, varón celebradísimo de todos por su habilidad en dar el temple á sus espadas y en jugarlas luego tan diestramente en los combates que nunca, como se dice, daba el golpe en vano, y sus dos hijos Saktivara y Yadbhavichya. Los tres pertenecientes á la casta de los fuertes chatryas ó guerreros.

El continuo batallar, el afanarse en alcanzar fama y riquezas y la estimación ó el favor del rey, habían llenado tan cumplidamente, hasta entonces, la vida de Viravara que en nada había atendido al cuidado, educación y enseñanza de sus dos hijos. Hábiles *kayasttras* ó preceptores curaban de ellos y les iniciaban en las obscuridades de la ciencia.

Mas no sin daño para Viravara pasaron los días. Ultimamente ya no podía salir al combate sin fatiga, las gentes empezaron á conocerle por Viravara ó el que había sido *excelente guerrero*, y el rey, agradecido á sus servicios, le concedió sitio en el Consejo de los Ancianos. Advirtió, pues, claramente Viravara que decaía su gloria, y, como empezase para él la triste vida del descanso, viniéronle repetidas

veces á la memoria sus hijos y pensó en ellos y en que, ya que no podía ser él el primero en fuerza y en valor, lo fuesen Saktivara y Yadbhavichya. De consiguiente, determinó adiestrarles él mismo, desde aquel día, en la guerra y en la construcción de espadas, y para practicar puntualmente lo que había acordado, ordenóles que fueran cerca de él para hablarles, y una vez reunidos Viravara y sus dos hijos, hablóles de este modo:

«Hijos míos, he llegado á la flaca y menesterosa ancianidad que, con su no liviana carga, me hace inútil para el ejercicio de las armas. Pero aquella que me privó de la fuerza y de la agilidad para el combate, dióme, en cambio, mayor memoria en cosas que he visto ó me han contado, grande serenidad para juzgar, porque mis pasiones huyeron con mi vida fuerte, y una perfecta claridad de inteligencia, pues, con los años, ésta quedó limpia de dudas y de esperanzas, de envidias y de odios. La vejez me retira de la vida y á vosotros la juventud os hace fuertes para ello. Pero la vida sin gloria es como vida de *sudra*, vida de servidumbre. Y la gloria se alcanza por la ciencia de los libros ó por la ciencia de las armas. Al-

«D. JOAN MAÑÉ Y FLAQUER» DIRECTOR DEL
«BRUSI». 1823 ÷ 1901. RETRATO PER R. CASAS

cánzanla por la ciencia de los libros los santos brahmanes, y únicamente para nosotros, los fuertes *chatryas*, quedó reservada la ciencia de las armas. No podré llevaros, á pesar mío, por mi mano á la lucha y adiestraros en ella por la acción más que por la palabra, pero mis consejos os apercibirán para la guerra y mi experiencia os aleccionará en la fabricación de las espadas, «que á mí tanta fama me han dado».

«Mas todo aprendizaje es largo y penoso. Mitigad, pues, la priesa y el demasiado ardor con que en la juventud se quieren hacer todas las obras, porque ambas cosas dañan su perfección, y creedme en lo que os diga y seguid sin desconfianza mis consejos, que no serán para engaño, que mejor conoce las vueltas y revueltas del camino y sus agrias cuevas, y está más avisado de sus peligros quien del todo lo lleva ya casi andado, que quien empieza, por primera vez, á caminar por él.»

Aquí terminó sus palabras Viravara y se apartaron de él sus dos hijos. Saktivara quedó contentísimo porque su padre le enseñaría á fabricar espadas famosas y á vencer en la guerra y á ser grande y dominador de los hombres. Yadbhavichya iba, por lo contrario, apesadumbrado. «Qué triste es, decía consigo mismo, que al llegar el hombre á la mayor claridad y certeza en el conocimiento, quede inhábil para obrar, porque su cuerpo está fatigado y falto de fuerzas. La vida del hombre es, en su juventud, á manera de mancebo vigoroso que se mueve de continuo en todas direcciones, pero es ciego y su vida es dolorosa, porque tropieza y cae y vuelve á tropezar y á caer, y no halla camino sin obstáculos, porque está privado de la vista. Luego, cuando al hombre, ya de muchos años, se le quita la ceguera y le aparecen visibles las cosas, y los medios ó caminos de alcanzarlas les son fáciles y llanos, porque conoce los peligros que los hacen dificultosos, entonces su estado es de inacción forzosa, la vejez, de una manera harto pesada y durísima, le priva de la acción. Si yo, pensó Yadbhavichya, que puedo obrar, porque soy joven y fuerte y no estoy privado de la acción, aprendo lo que sabiamente me dirá mi padre y lo recuerdo en todas mis acciones, mis

acciones serán perfectas, pues serán fuertes y sabias, y así alcanzaré la gloria y la felicidad.»

Empezaron, Saktivara y Yadbhavichya, el aprendizaje, mostrando una aptitud tan pasmosa para el arte de fundir espadas que, al morir, al poco tiempo, su padre Viravara, ya muy anciano, la fama de aquellos como fundidores superaba á la de éste en mucho.

La tranquilidad en que vivieron por algún tiempo aquellos reinos, hizo que no pudieran labrar, por su esfuerzo y armas, el nombre de valientes guerreros. Pero bien pronto llegó la ocasión para alcanzarla. Por causa de la muerte de una vaca, animal sagrado, el rey de Garuda movió guerra al rey de Kalinga. Aperciéronse ambos reyes para guerrear, escogiendo á sus mejores *chatryas* ó guerreros para capitanes de sus respectivos ejércitos, y cuando estuvieron formidablemente preparados y hubo cesado la estación de las lluvias, para pelear así menos fatigosamente, empezó la lucha, que fue larga y sangrienta.

Doce años más tarde terminó ésta victoriosamente para los de Kalinga. Retornaron á sus hogares los combatientes y fueron las palabras de todos de alabanza para Saktivara. Él fué el que más se distinguió en la lucha, por su infatigable brazo y por su arrojo desusado; su espada, la de mejor temple y la que más hirió de todas las espadas. La admiración hacia él se hizo desmedida; las gentes le llamaron Saktivara ó el que es excelente por la fuerza y, por último, eligieronle por rey y señor de todos los territorios de Kalinga.

Al principiar la guerra, Yadbhavichya había empezado á fundir nuevas espadas, pues le descontentaban las que tenía, por no alcanzar el punto de dureza y temple que él deseaba. Y fundió siete y le desagradaron, y otras siete veces volvió á construirlas, y siempre las hallaba defectuosas. Á esto acabó la guerra, vino su hermano con gran fama, eligieronle por rey, y Yadbhavichya, que no había podido alcanzar aún la espada perfecta, con la cual tenía por seguro el vencer á todos y dominarlos, fué siervo de su hermano.

Transcurrieron prontamente los años, que fueron de creciente ensoberbecimiento para

Saktivara. Sus osadíssimas y crueles acciones estuvieron fuera de toda medida, y entre los brahmanes y entre los guerreros y entre los ricos *vaisyas* empezó á correr la murmuración y á levantarse el odio contra él. Y los mismos que le ensalzaron y aun imaginaron que su fuerza, triunfos y fama ya eran honrados en el cielo ó reino de Indra, en armoniosos y suavísimos cantos de *ápsaras* y *gandharvas*, vinieron en quitarle la fama, averiguando y poniendo en claro sólo sus defectos, imperfecciones y monstruosidades.

Saktivara vióse odiado y abandonado de todos, y murió en manos de otro valiente, á quien, después de su caída, había el pueblo encumbrado.

Pobremente y conocido con el nombre de *el que será*, llegó Yadbhavichya á los postreros días de su vida. El anhelo de perfección nunca colmado por sus obras, le había conducido á lo último del dolor. Y al recordar tristemente, ligado casi á la muerte, la felicidad que, por la perfección de sus espadas, esperaba conquistar en esta vida, pensó Yadbhavichya en su hermano y dijo: «Saktivara, mi hermano, buscó la gloria y la felicidad sólo por la fuerza. Fué famoso y mandó sobre los hombres, pero por sus imperfecciones tuvo muerte muy desastrosa. Yo, que por desear sólo la perfección he destruído mis obras por imperfectas, queriendo ser rey he sido siervo. ¿Para quién es la felicidad?» Y, súbitamente, le vino á la memoria lo que un anciano *kayasttra* ó preceptor le había hecho leer, de niño, en el *Hitopadesa*, que decía así:

«La verdadera felicidad es para aquel que abandona este mundo, en el que todo es vanidad, y al que venimos á padecer los tormentos del nacimiento, de la muerte, de la vejez, de la enfermedad y del fastidio.»

PEDRO MOLES

Arxi-primitius

EN una de les últimes visites á la *National Gallery* de Londres, varem veurer en el vestíbul, unes pintures á l'encàustic cataloga-

des com greco-romanes i regalades al gran museu anglés per Mr. H. Martyn Kennard. La

FIGURA A

bona conservació d'aquelles obres d'art, l'interés de l'indumentaria i mes que res, l'admirable execució dels retrats que ben poc tenen d'arcaic, ens feren venir ganes de conèixer algún detall de llur procedència, resultant que tant els retaules regalats per Mr. Martyn Kennard, com els qu'ho foren per Mr. Jesse Haworth, i'ls comprats per la direcció de la *National Gallery*, provenien tots d'una antiga necròpolis, descoberta á Hawara en El Fai-

FIGURA B

jum, comarca d'Egipte, per l'inginyer anglès Mr. W. M. Flinders Petrie, en 1888. Dels onze que posseix el Museu de Londres, deu son obtinguts per el procediment de l'encàustic (1) i un tant sols, sembla pintat al tremp sobre tela. Molts d'aquets retratos, tenen una factura tan potent i un dibuix tan segur, que sense'l seu gran valor arqueològic son dignes de figurar entre les joies de la riquíssima Galeria nacional de Londres.

Encara fresca l'impressió produïda per aquelles obres de grans artistes desconeguts, ens trobarem de retorn á París, amb una botiga plena d'obres no solzament semblants, sino moltes d'elles superiors com factura, conservació, interès arqueològic i valor moral artístic. En aquella rebotiga d'un magatzem de pianos, plena d'aquella resurrecció de l'esprit de fá dos mil anys, mai s'hi veien estols de curiosos, mes sempre s'hi trobaben dos ó tres senyors d'aquells que per els trajos, les barbes, les ulleres i'ls papers que sempre porten, diu la gent, que fan cara de sabi. Obsequiós fins á l'excés com solen ser els alemanys que comencen á parlar francés, feie'ls honors de l'estrany establiment, un senyor alt i gros qu'ajudave á sortir als que no més feien cara de curiosos indiferents i en cambi retenie als visitants que deixaben traslluir admiració, perque d'entre aquets debíen sortirne els compradors probables. Aquell Jbè de Deu de cares hermoses,

ó interessants pintades durant una época de refinament exquisit, eran per vendrer, com una mercaderia qualsevol; els preus, arribaven casi sempre á milers de lliures esterlines i de tant en tant algú se'n anave cap á les col·leccions riques del món á fer admirar aquella hermosa velluria. El senyor amable que vigilaba aquell tresor, n'era també'l propietari i per ell podém donar alguns detalls d'unes obres tant interessants, com discutides.

Segons M. Theodor Graf, de Viena, que aquets son els noms i la residència del propietari, els noranta-sis retratos que primitivament posseie, foren trobats á Rubaijat, á tres lligues de l'antiga capital de El-Faijum. Anteriorment se'n habíen trobat alguns en les necró-

FIGURA C

(1) La pintura al encàustic, dels antics, ha sigut poc explicada i menos compresa, fins al descobriment dels retratos de El-Faijum; Plini el jove, deie en un dels seus llibres: «Existien dugues maneres de pintar al encàustic: am cera, de vegades sobre ivori, per medi del *Cestrum*, es á dir: del *Verriculum*; fins al moment en que's començá á enriquir am pintures, els vaixells de guerra. Á les hores, comença un tercer procediment; se feie fondre cera colorida, per medi del foc i s'aplicaba amb un pincell.»

Amb els comentaris dels erudits i'ls exemples de les obres descobertes, se veu bastant clarament, qu'existien diferents maneres de fer pintura am cera. Les unes valentse del foc, i am les dificultats del refredament rápid. Les altres, am l'adició de balsam de Chios i un poc d'oli d'oliva barreijat am colors en pols, donaven baix l'acció del foc, un ongüent ó pomada prou ductil pera ser fácilmente model-lat per l'esboçador ó *cestrum*. Pera fer les operacions finals, s'aplanaven les rugositats per medi d'un ferro calent. D'aquí'l nom d'encàustic, que vol dir *cauterisar*.

FIGURA D

FIGURA E

polis de Memfis i de Tebes, mes els de la col·lecció Graf, son tots de Rubaijat, comarca qu'habia tingut una gran colonia grega, dos ó tres sigles avans de l'era cristiana. Els retratos estaban col·locats sobre la careta d'or que recubria'l rostre de la momia ó sencillament sobre l'incorruptible cadáver i estava sòlidament mantingut per els últims entrecreuaments de les betes fortes que formaven l'envolquellament final de la mortalla egipcia; el primer gravadet ne dona una idea prou clara pera no entrar en altres explicacions. Fig. A.

Els ornaments qu'enriquien les momies egipcies, han tentat sempre la rapacitat de les races qu'han posseït violentment l'Egipte i per xó els retratos de El-Faijum, foren trobats sota la sorra seca del desert, sens dubte llençats per els profanadors de sepulcres, com objectes de cap valor, ja que no més buscaven or ó pedreríes. Entre'ls retratos, s'han trobat algunes etiquetes funeraries, que porten inscripcions gregues del primer i segón sigle de la nostra era i per xó se sab que les momies eren transportades á Kerké desde Filadelfos, i potser d'Alexandria i altres viles, per algún dels brassos, avui dessecats, del *Bahr-bella-Ma*.

Els retratos de El-Faijum, varien en interès artístic, com diferent era també, la posició social del difunt representat. Per l'indumentaria i'ls adornos dels retratos femenins, pot deduirse que mentres les castes superiors, encarregaben l'execució de la pintura als millors artistes, costúm qu'am el temps s'ha anat perdent, les families menos afortunades, feien reproduir l'imatge del sér perdut per qualsevol pintor, que complíe l'encàrrec com podíe, realisant una obra sense grans calitats ni caràcter, pintada modestament al tremp en lloc del costós encàustic á la cera. L'època en que vivien els personatjes representats, era també diferent i si n'hi han que son contemporanis dels Ptolomeus, no n'hi falten que per els vestits i altres senyals, son de gents que vivien en plena dominació romana. Els tipos representats varien també moltíssim; alguns acusen clarament el tipo semític, característic dels Fenícis i races de Siria; altres son egipcis am tot el caràcter i en molts s'hi veuen els pentinats i les cares qu'estém acostumats á trobar en les obres gregues i romanes. Aixó fa creuer que'ls retratos son els dels habitants d'una gran ciutat, am les barreijes qu'en totes

hi ha hagut sempre; si domina l'element helènic, es perque aixís era en tota la província de El-Faijum.

Tant els retratos trobats per Flinders Petrie, com els de la col·lecció Graf, han sigut objecte dels atacs més violents per part d'aquells sabís polsosos que saben tot el qu'han llegit, pero que son incapassos de formular una ratlla de parer personal, mes en definitiva els retaulles han sortit victoriosos de tot, fins dels plets que per difamació entaulá contra alguns en Theodor Graf. Després de tot, encara que fossin obres apócrifes, serien d'un gran pintor i fins d'un gran artiste, perque aixís fore'l que pintés de déu maneres diferents, totes bones, ja que no cap admetre la complicitat de déu grans pintors. En quant á nosaltres, no titubeijém en publicar-ne uns quants, sabent per autoritats artístiques de cada lloc, qu'es vritat que per molts diners n'han comprat cinc la nova Pinacoteca de Munic, dos el museu de Copenhague, el Museu Peel de Manchester, el de Filadelfia, de Bostón, de Dresde i sobre tot, n'ha comprat i acceptat fins á onze, el gran tresor artístic que forma la *National Gallery*, de Londres. En tant bona companyia fore ridícol que'l **Pèl & Ploma** duptés encara, sobre tot habent sentit parlar d'altres procedencies que no podrien demostrarse am cap document.

Entre'ls gravadets que pu-

FIGURA F

FIGURA G

bliquém hi ha'l d'un jove moreno (B), vigorosament dibuixat i plé de vida i de caràcter. En l'original, s'hi veie'l rastre d'una corona de llorer daurat aixís com la factura al *cestrum* ó espátula.

El que seguix (C), encara es més sorprenent per la franca factura del dibuix i la sobrietat del model·lat qu'en l'original no presenta les ombres de la cera solcada per l'espátula. Es un cap d'un realisme, que pot ben bé compararse al d'alguns mestres de l'escola toscana, aixís com recorda caps de Rafael, el jove de cabell rissat reproduït en la figura D.

El cap de dona jove de la figura E, té un gran interès arqueològic mes els dos que seguixen sorprenen veraderament (F G), per l'aspecte *modern* que tenen, fins al punt qu'el de la figura G prescindint de la materia empleada i del procediment de l'època, podria passar per una obra digna com factura, dibuix i color, de qualsevol dels bons pintors de retratos dels temps actuals; no precisem de quins, perque aixó va á gustos i en aquestes coses, cada'scú té'l dret de tenir els que vulgui. Lo que sí dirém, es qu'aquets retratos, sobre tot l'últim, son veraderament *modernistes*, no en el sentit carrincló de la paraula, que naturalment es l'únic qu'ha arrelat, sino en el que's mereixien les obres d'art exentes de modes i vicis d'època i que fossin bones mentres el món fos món; en dos mots:

que fossin sempre modernes, com les de Leonardo, Holbein, i com alguns dels quadros qu'han esperat l'admiració dels nostres temps, enterrats durant molt sigles sota les sorres estérilment caldejades dels deserts de El-Faijum, en el espoliat Egipte.

PINCELL

EL GRAN GUIGNOL

En nostre orgull ens figurem il·lusos ser els actors d'una sublim tragedia, els heroics personatges d'un gran drama qu'ab interès l'Eternitat contempla.

Totas nostras accions, nostras paraulas, nostres goigs y dolors, prec y anatemas, creiem de cor que per l'espai ressonan y qu'els sigles, parantse, ens aplaudeixen.

—

Y ay, no som més qu'els miserables títers d'un risible entremès que's representa en un pobre *guignol* que giravolta per un recó del univers, — y apenas il·lumina un gresol mitj-apagantse, — servint potser de diversió ignocenta en sos punts de repòs á un gran Artista qu'ens mira ab compassió, sonriu... y crea.

PASTORAL

Á l' hora del sol, quan brunzen las moscas,
quan els cigalots la bosquina aixordan,
y al cor del ubac las cabras reposan,
badalla el pastor á l'ombra d'un roure.

Cara y pit avall la suhor li brolla;
li sangnan els peus punxats de gatasas;
ab els ulls mitj clucs guaita á la rodona;
burineja un cant sens obrir la boca.

Y camina el Sol tot filant las horas,
y el pastor s'adorm sense dol ni joia;
sens pensar un punt en si pena ò gosa;
sens saber ja mai qu'en tant y tot hora,
avuy com ahir, l'envejan tants homes!
tants homes tan rics! tan sabís! tan nobles!

APELES MESTRES

Llibres

RINCONETE Y CORTADILLO, comedia en tres actes per *Vicente Colorado*. Habilíssima encarnació teatral del famós llibre de Cervantes. — Vicente Colorado, un vell sempre jove, una de las figuras mes interessants i entusiastes del Madrit actualment literari, diu prologant aquet últim llibre seu: «Un padecimiento crónico del estómago que me impide tragar porquería, la imbecilidad de los cómicos, las intrigas de los que nada pueden, y las malas pasiones de los que tienen más reputación que mérito, son causas bastantes para que dé mis obras á la imprenta y no al teatro.» — Aquestas fermes i honradas declaracions ens varen agradar de bon començament. Llegint el llibre que interessa vivament ens varem convencer de la cultura i elegancia del autor, del seu entusiasme per las obras de Cervantes i un xic també de la volada bastant migradeta de la seva inspiració. — Falta aquella «flama lírica» natural en tota obra d'art.

LA CASA AIZGORRI, per *Pío Baroja*. — Se tracta d'una mena de misticisme anàrquic — patològic. Pío Baroja es — sense cap dubte — un dels homes del pervindre dins de la literatura castellana. Personalitat vigorosament característica, *edgarpoësc*a ensem i mística á la espanyola, els seus dos únics llibres fins ara han cridat poderosament l'atenció dels crítics de Madrid. «La casa Aizgorri» es un estudi de degeneració sujestiuament apuntat, pobrement resolt. La novela está ben vista i mal acabada: gloriós carro nou vessant d'idees joves que no arriba á puesto. — S'abusa un xic potser, de les presuncions, vaguetat i coincidencies ó la manera de Mæterlinck; arriban á cansar tantas escapadas, no sempre destrament fetas, á lo sobrenatural i tant lladrar de gossos á las portas de les casas. Están en cambi ben observats i carinyosament voltats de llum artística els dos personatjes capdals de l'obra: Mariano i sobre tot, Agueda. — El germá d'aquesta encara que real, es massa vulgarment sugerit perque arribi á interessar. L'art deu

ompli de transcendència tot allò de que se aprofita. — Cap al final del llibre *l'atmósfera* de revolta social està sobria i encertadament tractada. — Aquelles dugas paraulas del *Belga* bastan pera revelar á un pensador. Tot el llibre despedeix una flaire d'art esquisidament refinat que dona bó de llegir-lo i tristaça al acabar-lo. — El recomaném molt especialment als nostres llegidors.

CURTAS.. Y MÉS CURTAS, per *Joseph Plana y Dorca*. — Llibre de versos que fa esperar alguna cosa del seu autor.

IV MONÓLECS, per *Victor Catalá*. — D'aquet llibre i de l'anterior del seu autor parlarém més detingudament en el nostre vinent número.

CAHIERS MENSUELS de *Mécislas Golberg*, editats per el comitè de publicació, que presideix en *Paul Adam*. Contenen un interessant estudi den *Puvis de Chavannes* i un episodi trágic titulat *Prométhée repentant*. Números 5 & 6.

L'ART MIMIQUE. — Un volum en francès; per *Charles Aubert*. Llibreria *A. L. Charles*; 8, Rue Monsieur-le-Prince. — París.

El llibre, en més de doscents dibuixos, exposa els moviments *arquitectònics* de la cara, deduhint-ne conseqüències pràctiques pera'ls

homens de teatre, cómics, cantors, mítics, artistes, literats, pintors, dibuixants i escultors. El preu es de 5 francs.

CATHÉDRALES D'AUTREFOIS & USINES D'AUJOURD'HUI. *Passé & présent*, par *Carlyle*. Traduction de *Charles Bos*. Edition de la *Revue Blanche*. Paris. — Preu 7 francs.

VENTIJOLS DE GUILLERÍA, per don *Antón Busquets y Punset*. — Petit volúm de poesies degudes á un enamorat de la naturalesa, quin metro varie, mes queda sempre dintre la forma de la poesia catalana corrent. Algunes han sigut premiades en diferents certamens.

LA BARRICADA, versos revolucionaris, originals den *Jeph de Jespus*. Editat per *A. López*; portada den *Miró*. Si en molts vibra algún esprit que motiva el títol, en altres potser se deixa anar l'autor á idees que no tenen res de revolucionaries i encare menos de poètiques.

CENT RECEPTES, pera la conservació i restauració dels objectes d'art, llibres, gravats, etc. Publicat en francès per la revista *Le fureteur*, 72 Cours de Vincennes, París, XIIme. Preu un franc.

SUASUS

Periódics del mes

LA REVUE SYNTHETIQUE. — Un article de *Jean de la Hire* parlant de literatura sintética. No'ns atrevím á felicitar per ell al autor, del qui tenim dret á esperar-ne cosa millor. Aquella síntesis sense ánima que ell fa consistir en la juxtaposició, fusió i emulsió de *parts*, fora una literatura anónima mil voltas inferior á qualsevolga de las *parts*, al cap i al últim sustantivament personals, que la composarien.

No es modo d'arribar á una síntesis en art fer *métier* de sastre surgint en un tot comú els diferents retalls gloriosos dels artistes que'ns han precedit. Compregui el mateix atinadíssim crític que aixó fora la menos natural, veritable i bella de totes les literatures. Si en *Jean de la Hire* fa receptes de literatura al alcans de tots els bons filisteus, el seu article no pot ser més atinat, fecond i propi. Ara si'l dirigeix als artistes veritables, quina ánima ja'ls

ha parlat desde'l fons de la seva carn i ja ha tingut diàlegs am les coses, estigui segur l'articuliste de no haverhi *tocat* aquesta volta. Estigui segur de que les seves pretensions ensemps que la seva recepta es encara molt més antiartística i menos veritable que la d'en Tolstoi, i que per consegüent no tenia cap dret á fer remarcable aquella *nota* soberbiosa el seu article.

I finalment, estigui segur d'haverse quedat enrera de tot lo que pot dirse'n moviment modern en literatura, estampant aquestes ratlles al bell mitj del seu estudi.

«Es precis no deixar-se emportar per la banalitat deplorable, i sobre tot *es precis ferse superior per la forma.*»

Deixemla dormir per sempre més aquesta cuestió del fons i la forma, M. Jean de la Hire. Sigui sincer: ¿creu que una obra artística pot ésser desdoblada en aquestes dugues abstraccions, fons i forma? ¿Som encara escolásticos? ¿Un *mal fons*, pot mai revestirse d'una forma bona? ¿Una forma inexpressiva, dolenta, pot ni podrà mai donar tan sols la suggestió d'un bell fons? Cregui que la sola possibilitat de distingir aquestes dugues abstraccions ja fa dolenta una obra d'art.

I que mai será verdader artista qui no les fongui d'una manera definitiva.

ESPAÑA CARTÓFILA. — Revista mensual il·lustrada; portaveu de la Societat Cartófila *Hispania*. Publica diferents clixés de tarjetes postals, entre ells den Casas, aixís com una fotografia feta per aquet pintor. La presentació tipogràfica de la nova publicació, está molt bé i es deguda al establiment *l'Avenç*.

L'ERMITAGE. — Interessantíssim l'article d'en Henry Gheon intitulat *La Poesia i l'empirisme*. Molt clara i senzillament fa un estudi crític de la literatura contemporània á França i senyala la seva decadencia, donant per causas l'empirisme (pervivencia aislada de la forma) en poesia, i'l *formisme* (preocupació única de la veritat exterior en les narracions i el teatre). Aquí veiem confirmada la nostra

proposició anterior, sobre la necessitat de fondre'l fons i la forma si ha de ferse un art bell. Diu l'articulista: «No existeixen les regles arbitràries. La forma no es res per ella. »La forma i el pensament. Tot aquell que pensi formulará.»

En Gheon acaba combatent l'Empirisme en Poesia i substituint en la novela i el drama'l *formisme* per aquesta sentència, que'ns sembla justa:

«Subordinar la major realitat possible á una idea preconcebuda de Bellesa.»

Proposa com mestre iniciador als novel·listes á Flaubert, de quin fa l'elogi am les següents ratlles:

«Romàntic fou verdader, formiste fou intens, realiste fou bell. Per fer una obra de fantasía repassava cent volums d'història. Les seves noveles de costums les *inventaba*. Sapi-gué donar á cada un dels seus llibres una veritat diferent, una diferent bellesa i una perfecció semblant. En vá se'l disputaren les escoles; ell sol tenia rahó contra totes. Avui ens sembla el verdader clàssic i'ls seus temps no han fet sino començar.»

L'ASSIETTE AU BEURRE. — En l'últim número rebut, hi há un dibuix de Steinlein, que torna la fama per tots els pocs interessants publicats en els últims números. Se titula *La poudre a parlé* i representa grandiosament sentida, la escena de reconeixer les famílies, á las víctimes causades per l'explosió del polvorí ó fàbrica de pólvora d'Issy.

ART ET DÉCORATION (de París), dedica gran part del número als *Salons* de París. Entre les reproduccions hi ha la nit de Sant Joan á Bretanya, per en Charles Cottet, *Bucólica* per Henri Martin; el remat, amb els inflats nuvols den René Menard i una de les millors obres den J-C. Cazin, *Souvenir de Fête*. També i figura el cuadro den Zuloaga del que tant s'ha parlat en la premsa... estrangera del que l'articuliste Gustave Soulier, ne diu lo següent:

«C'est aussi un panneau á destination déco-

»rative que le grand tableau de M. Zuloaga
»*Promenade après la Course de taureaux*, qui
»est peut-être l'œuvre la plus puissante et la
»plus complète que la Société Nationale expose
»cette année, on trouve dans cette œuvre une
»étonnante maîtrise de facture, appliquée aux
»parties diverses, aux figures comme aux étof-
»fes, au paysage et aux animaux, le tableau
»respire, peut-on dire, la joie de peindre, dans
»des couleurs franches et profondes et un mo-
»dèle solide, on y sent la tradition des maîtres
»espagnols, qui ont avec raison formé le talent
»de M. Zuloaga, et aussi la trace de Manet.

»On a reproché à cette peinture le rapproche-
»ment des plans, les montagnes au fond venant
»se superposer trop immédiatement aux per-
»sonnages. On ne peut nier pourtant que l'effet
»ne soit juste sous le jour gris qu'a rendu l'ar-
»tiste et qui augmente l'intensité du paysage.»

THE STUDIO (de París & Londres).—El
volúm de Juny, conté un article den *Ga-
briel Mourey*, sobre l'obra de Raffaelli. Un al-
tre sense firma, parlant de les obres den La-
lique, i l'acostumada crònica del *Manequí*.
Entre les il·lustracions, sobresurten les repro-
duccions d'algunes obres den Raffaelli, la re-
producció d'un aiguafort de R. Spence i du-
gues planes amb els monograms del exquisit
dibuixant i escriptor George Auriol.

L'ART DÉCORATIF (de París), publica
els dibuixos pera la decoració de la cape-
lla del hospital Cazin-Perrochaud á Berc-pla-
ge, aon fou curat un dels fills del pintor P. A.
Besnard, qu'es l'autor de l'obra. Per els dibui-
xos, se veu quant menos, una gran novetat en
l'interpretació de la decoració que resulta
grandiosa i sencilla i'l qu'es mes difícil, senti-
da. També publica algunes escultures den
Bartholomé, qu'en res desdiuent del famós
monument dels morts.

GAZETTA ILLUSTRADA, de Coim-
bra.—En un dels números d'aquet sem-
manari, amb el qu'habem establert gustosos el

cambi, descriu la revindicació dels objectes
d'arqueologia artística, qu'han sigut diferents
vegades l'objecte de la cobdícia dels museus
dits *nacionals*, de Lisboa. Am molta raó, den-
fensa'l dret de les ciutats de no deixar *ni tocar*
lo que pertany á la seva historia.

SOUTH AFRICAN MAGAZINE. (Juny).
—Publica gravats i detalls de la lluita
amb els boers i am la peste bubónica. Aquesta
publicació, no sembla gaire hostil, en el fons,
als primers.

LA RASSEGNA INTERNAZIONALE,
del mes d'Abril, publica diferents articles
escrits per *Joseph León Pagano*, quins mate-
rials foren recullits durant el seu últim viatge
per Espanya. Fins ara ha presentat al públic
italià, en Pompeyo Gener, Pérez Galdós, Nu-
ñez de Arce i en l'últim número en Joan Ma-
ragall, de tots n'ha publicat els retratos i dels
dos primers dintre poc n'apareixerán dos vo-
lúms traduïts en italià per el propi J. L. Pa-
gano.

LEVOR. — Semmanari catalanista del
Empordá. Dedicar un número extraordi-
nari (29 Juny) al Orfeó Catalá i publica'ls re-
tratos den Lluís Millet i principals col·labora-
dors i articles i poesies dedicats al Orfeó.

HISPANIA (revista de Barcelona).—Ha
publicat un hermós número dedicat al
pintor Sorolla. Les reproduccions nombroses
aixís com interessants, están perfectament es-
cullides, pulcrament tirades i ben reproduïdes.

L'ESSAI LITTÉRAIRE de Juny publica
un treball de Jacques Prabère, *La prime-
ra nit*, aon se veu clarament el condol d'una
família que per primera vegada se veu privada
d'una filla estimada. Es la primera nit qu'ella
passa al cementiri. — Ademés, comenta'l xi-
varri del Congrés dels poetes.

«FI DE SIGLE XIX»

DECORACIÓ DEL HOSTAL DELS QUATRE GATS, PER R. CASAS

IDEARIUM, de Granada.—Timoteo Orbe, el vigorós autor de *Redenta*, publica un article combatent el colorisme dels poetes andalusos.

JUGEND.—Publica un retrato gran de Tolstoi i desde fá alguns números, torna á haver-hi dibuixos d'E. Wilke que bona falta hi feien.

LA FRANCE AUTOMOBILE—(29 Juny). Conté interessants detalls é il·lustracions de'l viatge en automòbil fet per els qu'han pres part en el concurs.

LA NUOVA MÚSICA.—Acaba la conferència de Gino Alhaique, sobre Richard Wagner, qu'ha sigut molt comentada en tota Italia.

Noves & velles

APARICIÓ DE SALVATGES, Á LA RAMBLA.—Un pintor ó aficionat, quín nóm no recordém, ha *exposat* uns quants dibuixos en el vestibul de *La Vanguardia* i tant gran ha sigut l'*exposició* que's pot dir que no ha quedat cap dibuix sencer; als uns, un gargot rabiós fuetaja tota la plana, als altres, una cremada de cigarro ha tret l'ull de la figura,

en tots els dibuixos hi ha una laceració ó altra. Si aixó es un acte de *crítica* per el fet, la reprobém aixís com qualsevulga altre acte de violència salvatge; al iconoclasta que no l'hi agraden els dibuixos allí exposats, l'hi tindrien de posar collar i cadeneta pera ferlo entrar en els musseus i exposicions, com en els païssos completament civilisats se fá amb els gossos

«COMENÇAMENT DEL SIGLE XX»

DECORACIÓ DEL HOSTAL DELS QUATRE GATS, PER R. CASAS

que'ls seus amos porten als jardins públics. *La Vanguardia* també podie vigilar un xic més, perquè un dia l'hi farán malver calcom de valor i á les hores gemegarà.

FAC-SÍMIL.— Amb aquet número i fora text, repartim á tots els subscriptors, pero únicament á n'ells, el primer fac-símil, dels sis promesos pera'l tercer any de *Pèl & Ploma*. Es reproducció d'un hermós dibuix del nostre amic *Arcadi Mas y Fondevila*, quina visió afinada per llarga estada á les vores del Adriàtic, veu en lo nostre port plé de calitxa, belleses dignes de l'execució que'l pintor usa.

SEGONA PROFANACIÓ.— El convent de Montalegre, que sofrí una profanació destructora, acaba de passar una segona desgracia més irreparable, perquè es obra dels seus posseïdors que tenen la mania construc-

tora. Aquella torre cilíndrica tan sèriament dreta am tot i les esquerdes que tenie, amaga ara la seva pedra de bó de bó sota d'un estúpit empastifat am ratlles dretes, com sols se veu en aquelles torres de cartró del passeig de la Diputació. Lo demás de la cartuxa catalana, va disfressantse sota'l mal gust dels amos.

LA PINTURA DEL MES.— A cànn Parés, després de l'Exposició de *Pèl & Ploma*, s'hi obrí la del arquitecte senyor Pollés, el qu'ha reunit una col·lecció excel·lent de records de viatge, consistint en aquarel·les dels llocs visitats per l'excursionista.

El jove pintor senyor Cardona hi exposà una certa quantitat de dibuixos, que foren ben rebuts per el públic; els artistes que'n parlaven, trobaben qu'eren massa fets de memoria ó més ben dit: *d'oïdo*.

L'obra més important del mes, fou un quadre bíblic d'en Más y Fondevila, exposat al

REPRODUCCIÓ D'UN FOTOGRAVAT
TRANSMÉS TELEGRÀFICAMENT

públic en l'aparador de la botiga de quadros que'l senyor Robira té al carrer de Fernando. La coloració i valors de clar i obscur de l'obra, son els que generalment empleen els grans decoradors moderns. Malgrat la grandiositat de la composició, se'n desprenie aquella suavitat i sencillesa ben propia de les escenes tant ingenuament descrites per els llibres sagrats.

EXPOSICIÓ DE PINTURA, Á BILBAO. — La vila del ferro, prepara pera dintre poc, una exposició de pintures pera la que serán convidats diferents artistes forasters i estrangers.

ENGRANDIMENT DEL LOUVRE. — No'ns referim als grans magatzems d'aquet nom, tant coneguts dels viatjers. El Louvre engrandit, es el Museu, aon s'han obert cinc sales noves, amb els mobles que l'Estat tenie al *Petit palais*. L'arreglo dels locals, ha sigut combinat per M. Molinier.

TRANSMISSIÓ DE MITJES TINTES, PER TELEGRAF. — Publiquém l'adjunt gravat, no per la seva hermosura plástica sino per la curiositat qu'ofereix l'haber sigut transmés telegràficament, am totes les mitjes tintes d'un fotogravat. L'aparato inventat per els americans H. R. Palmer & T. Mills, no pot ser més sencill. S'omplen els alveols ó cel·les d'un clixé de zinc, am cera; sobre la superfície ben igualada, hi passa una agulla que's mou en estreta espiral i qu'obra i tanca la corrent al tocar el zinc ó la cera; en l'aparato receptor, una ploma toca'l paper quan hi ha corrent i marca la ratlleta. Avans de sortir el president Mac-Kinley pera fer el gran viatge á través del territori de l'Unió, fou telegrafiat el seu retrato desde Washington á última hora de la tarde i la *Tribune* de Nova-York, publicá'l gravat en l'edició del vespre... Vegis, doncs, si tindriem de correr, pera aconseguir la rapidés d'informació dels rotativers americans.

PROJECTE DE MONUMENT. — La plassa de Catalunya sembla que sortirà de la apariencia de mapa hidrológic, gracies al batlle de Barcelona; l'ex-casa Estruch, será enderrocada i es de creurer que l'altra que queda tindrà la mateixa sort si no cau abans de vergonya, al veures sola, lletja, pobre i bruta. Mes el que'ns fá por, es la futura *urbanisació*; perque no's prescindeix de totes aquelles arcades i detalls que d'aquí vint anys farien tant fàstic com les cases del Parc? Perque no s'aixeca al bell mitj de la plassa un monument fet per *un sol* escultor qu'en sápigues forsa i un arquitecte que'n sigui de noms i de fets? ¿No podrie dedicarse aquet monument al fundador més ó menos fabulós de la ciutat, Amílcar Barca? Pocs personatjes poden presentar aspectes més grandiosos i artístics, suposant qu'als seus peus se desentrotlla'l pervindre de la ciutat per ell fundada. Totes les ciutats que encara contenen en l'història, han aixecat grans monuments als que figuren com fundadors. Desde Roma á Chicago i d'Anvers á Marsella, aixó es veritat; Barcelona té un pare prou bó pera poderlo ensenyar.

THOMAS — Barcelona

DR. FR. SCHOENFELD & Co

Düsseldorf

(ALEMANYA)

Fabricants de colors al oli,
aquarel·la, gouache, pera
pintar ceràmica, & &
i demés articles
pera la pintura.

REPRESENTANTS & DEPOSITARIS

ALFREDO RIERA É HIJOS

INGINYERS

Ronda de Sant Pere, 36. Barcelona

REPRESENTACIONS WAGNERIANES DE BAYREUTH. (BAVIERA)

FERRO-CARRILS DE L'EST (França)

Les representacions de Bayreuth, compendran aquest any dos cicles complets del ANEEL DELS NIBELUNGS i ademés, cinc representacions del FLIEGENDE HOLLANDER (VASCELLO FANTASMA) i set del PARSIVAL.

Aquestes representacions, tindran lloc en les fetxes següents:

EL RHEINGOLD: 25 Juliol i 14 Agost.

LA WALKYRIA: 26 Juliol i 15 Agost.

SIEGFRIED: 27 Juliol i 16 Agost.

EL GÖTTERDÄMERUNG: 28 Juliol i 17 Agost.

VASCELLO FANTASMA: 22 Juliol i 1, 4, 12 & 19 Agost.

PARSIVAL: 23 & 31 Juliol; 5, 7, 8, 11 & 20 Agost.

Els senyors viatjers, trobaran a l'Estació del Est, de París, billets d'anar i tornar de primera classe, segona classe i mixta, (primera a França & segona a Alemanya). Aquests bitllets tindran una durada de 15 dies, i donaran dret a pararse en les principals estacions del trajecte, que's pot escullir per:

(a) Estrasburg, Heidelberg, Wurzburg & Nuremberg.

(b) Estrasburg, Carlsruhe, Mühlackher & Nuremberg.

(c) Metz, Maguncia, Wurzburg & Nuremberg.

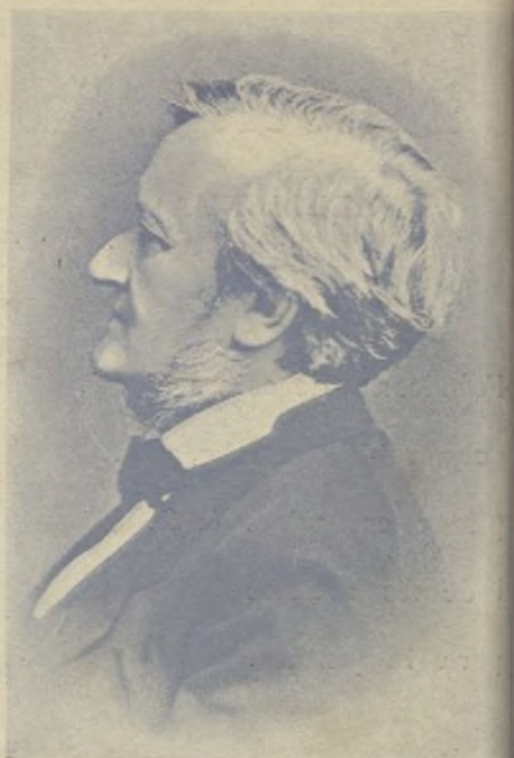
Els preus, son de 170'80 francs a primera. — 121'65 francs a segona. — 141'05 francs en classe mixta.

Hi han billets circulars que valen per 30 dies, i que permeten la visita de Basilea, Zuric, Sant-Gall, Llac de Constanza, Lindau, Munic, Nuremberg, Wurzburg, Heidelberg (ó Stuttgart) Carlsruhe, Baden-Baden & Estrasburg.

Amb aquests billets, es precís pagar el trajecte de Nuremberg a Bayreuth, que costa (anar & tornar) 18'50 francs a primera. — 12'25 francs a segona. — Els billets valen per deu dies.

El trajecte directe mes curt, dura unes divuit hores, desde París: de Barcelona a Bayreuth, el trajecte mes curt, dura unes trenta-sis hores.

Pera mes detalls, dirigir-se a l'agencia Cook, plassa de l'Opera, París, aon se despatxen localitats pera les representacions wagnerianes del teatre de Bayreuth.

Redacció i Administració, 96, Passeig de Gracia, interior, de 5 a 7 tarde, Barcelona